

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Тилчо Колев Иванов

за дисертационния труд на **д-р Якоб Руб** по процедура за придобиване на научна степен „доктор на науките“ по професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, програма „Управление в сферата на сигурността и обществения ред“

на тема **„Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални ситуации на спасяване. Поведение на отговорност към националната сигурност“**

1. Актуалност и значимост на разработвания проблем, оценка на решаването му и адекватност на методиката на изследването

Предложеният за анализ труд, с обем 387 стр. компютърен текст на английски език, включва: анотация; списък на съкращенията; въведение; три глави, общи изводи и препоръки; реферирана литература; приложения и декларация за оригиналност. Авторът основава изследването на множество авторитетни монографични публикации по проблема. Проучването на източниците включва 271 бр., вкл. на английски (265 бр.) и на руски език (6 бр.).

Трудът има интердисциплинарен характер и включва мениджърски, организационни, психологически и правни аспекти на доброволчеството в аварийно-спасителните организации. Авторската формулировка посочва „спасителното организационно доброволчество“ (СОД) като обобщен **обект** на изследване. **Предмет** на изследване са новите тенденции и аспекти на спасителното доброволческо поведение при извънредни ситуации на спасяване. **Цел** на труда е предлагането на автентична хибридна теория на доброволчеството, обясняваща и оценяваща поведението на личности с

присъщи спасителни характеристики, както и определяне, с какво и как да се създаде нагласа за спасително доброволчество. Авторът обяснява и оценява персоналното поведение на спасителите-доброволци с процеса за вземане на решение и предлага метод за подготовка на валидирана прогноза за склонността на кандидатите да станат спасители. Предлаганата теория се основа на тестове за предварителна оценка на личностните нагласи като част от процеса на превенция и противодействие на възникващите жертви при извънредни ситуации.

Основна задача на изследването е потвърждаване релевантността на Теорията за ирационален избор чрез нарастване на ефективността при спасяване на човешкия живот.

Актуалността на труда се определя от неговия характер на първо по рода си систематично изследване в полето на политическата наука за националната сигурност на Израел, посветено на най-дискутирания въпрос за подобряване на ефективността на спасяването на хора при висок риск, възникващ при извънредни ситуации и бедствия. Основава се на прилагането на Ирационалната теория на избор, като най-адекватен догматичен подход за предвиждане и обяснение на личностния алтруизъм на спасителното доброволческо поведение.

Значимостта, теоретическата важност и практическата стойност на изследването, се изразява със систематизация на изследователските подходи за доброволческия алтруизъм, нарастване на теоретичната и емпирична база и конструиране на иновативен интердисциплинарен подход за алтруизма, водещи до разкриване на нови перспективи за еволюция в областта на националната сигурност.

Приложената **методика** на изследване е адекватно конструирана за изследваната ситуация. Включва изясняване на теоретическите и

методологически основания на теорията на избора в условия на спасяване. Съдържа широкомащабно статистическо изследване на пет критериални области за вземане на решение (икономико-психологически, социологически, психологически, биологически и философско-изследователски) за да се потвърди емпирично определението за „доброволческа спасителна персоналност“. Потвърждава предлаганата от автора теория за спасително и алтруистично поведение.

2. Аналитична характеристика на естеството и достоверността на материала, върху който се основават приносите на дисертационния труд

Естеството и достоверността на материала, върху който се основават приносите на труда, се определят от обективността и приноса им за решаване на основния изследователски проблем, включващ създаване и предлагане от автора на нова „Хибридна интерактивна теория“ за организираното спасително доброволчество, включваща обяснение за алтруистично поведение на кандидатите за доброволци. Използваният емпиричен материал дава основание за създаване на иновативен алгоритъм на тест за подбор на кандидати по Коефициент за спасителна персоналност, определян като сума от най-високите точки от тестване на пет от най-добрите кандидати.

Изходните данни включват проучвания и обобщения на автора на богат набор от съвременни литературни източници и решения по доброволството в периода 1997-2018 г. Представят интерпретация на 17 нови същностни аспекти, които характеризират „персоналността на спасителите“ при мултиорганизационно спасяващо доброволчество в организациите за спасителни услуги. Основават се на Анонимен въпросник за доброволци за извънредни и бедствени ситуации и Описателни статистики за отговорите на въпросника.

Логично водят до аргументация на пет синтетично представени резултата, вкл.: формулиране на дефиниция за организираното спасително доброволчество; допълване на характеристиките на Теорията за ирационално вземане на решение за подобряване на спасителното доброволчество; опровергаване на приетото предположение, че хората, които служат в спасителни организации, вземат рационални решения; заключаване, че социално-културната зависимост е решаваща за формиране на потенциала за доброволчество в спасителните организации; подобряване на ефективността на спасяването с оптимално поемане на риск, водещо до намаляване на жертвите при извънредни ситуации. Тези резултати подчертават решението на основния изследователски проблем, като дават отговор на належащата необходимост за създаване на научна теория за професионалните организации на спасителните доброволци, разглеждана в контекста на управлението на националната сигурност. Използваните материали са обективна основа за предлагането на нов оригинален научен подход и емпиричен модел за подобряване на спасителното доброволчество. Те създават необходимите предпоставки за синтез на значими препоръки за подобряване на спасителното доброволчество. Очертават тенденции за бъдещи научни изследвания по темата.

3. Оценка на авторското участие в получаването на приносите в дисертационния труд и на публикациите по него

Посочените от автора приноси резултати от изследването са: аргументация на приложението на ирационалната теория в процеса на вземане на решение при спасителни действия; приемане на устойчивостта на предпочитанията на спасителите-доброволци като ядро на тяхното поведение; алтруистичните действия на спасителното доброволчество са резултат на личностни и основно на ситуационни променливи; обоснован и предложен е „личностен коефициент“, приложим в тест преди наемане на спасителите,

включващ важни пет фактора за наемане. Тези приноси резултати са логични и обективни резултати от изследването.

Авторското участие в получаването на приносите на дисертационния труд и цитирането на публикациите по него е несъмнено. То се определя от многогодишния опит на кандидата като изследовател-публицист по проблемите на човешката сигурност и мениджър на спасителното доброволчество. Проучването на дисертационния труд и публикациите свидетелстват, че резултатите и приносите от труда са оригинални и не са заимствани от други изследвания и публикации, в които той не е участвал. Използваните публични документи и публикации са обективни и няма основания за плагиатство в предложения за оценка дисертационен труд и публикациите по него.

4. Възможности за използване на получените резултати с препоръки за внедряване

Използването на научните резултати ще се осъществи с предлагането и изработване на нови научни публикации като ръководство за аварийно-спасителните организации и прилагани режими, съобразени с конкретните условия на средата за сигурност. В частност за Израел, резултатите ще бъдат предадени на Израелската армия и администраторите на доброволчеството, както и на Правителството за последващо внедряване.

Решаваният проблем има несъмнена актуалност и значимост за редица страни. В нашата страна пряко засяга и може да подпомогне изграждането и развитието на доброволни структури за ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“, както и за тестване и прилагане на други идеи за изграждане на организации за доброволно съдействие за решаване кризи на сигурността, напр. в здравеопазването (пандемична реакция), социалните дейности и пр.

5. Характеристика на автореферата на дисертационния труд.

Авторефератът на труда с обем 53 стр. на български език включва: Концептуална рамка на изследването (значение, описание на ситуацията в обхвата на изследване и идентификация на изследвания проблем, цел, задачи, методология, научни иновации и оригиналност на изследването, водещи критерии при подбора на спасители-доброволци, главен научен проблем, основна теза, теоретично значение, обем и структура и ключови думи); Основно съдържание на изследването (въведение, глава 1. Научна основа на изследването на спасителното доброволчество, глава 2. Нова хибридна теория за актуализиране на концепцията за членство на доброволците); Общи заключения и препоръки (научни резултати; приноси към теорията); Препоръки; Тенденции за бъдещи изследвания; Библиография с 21 източника, един от които на автора.

Единствена бележка към автореферата е по-ограниченото представяне на трета глава на дисертационния труд, представяща дейността на националните и международни организации при бедствия и тяхното взаимодействие с доброволци. Въпреки отбелязания пропуск, авторефератът отразява синтетично и ясно съдържанието на рецензията на дисертационен труд.

6. Критични оценки, забележки, препоръки и други въпроси

Направените бележки от предходното обсъждане от Хабилитационния съвет на ВСУ за уточняване и допълване на: по-конкретно дефиниране на обект и предмет на изследването, ограничения и допускания, институционализация и съобразяване с нормативната рамка за дейността, анализ на опита на други страни, статистическите основания за оценка на кандидатите-спасители и синтез на предпоставки и правила за организационно кадрово наемане са отразени във финалния вариант труда. На този последен етап от процедурата могат да се направят само ограничени бележки за:

1. Ограничено представяне в автореферата на трета глава на изследването.
2. Многобройни ключови думи за идентификация на изследването.
3. Отстраняване на редакционни пропуски в труда и автореферата.

Препоръчвам издаването на труда на български език, както и предлагане на вниманието на МВР, вкл. ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“, МЗ и други заинтересовани ведомства на сигнална информация за резултатите от труда.

Заклучение

Трудът притежава качествата на теоретично обосновано, методически развито и емпирично потвърдено изследване на актуален проблем на гражданската сигурност. Характеризира се с подчертана интердисциплинарна специфика и значими приноси резултати. Предлага приложна рамка за подобряване ефективността на спасително доброволчество. В практически план засяга предмета на кадровия мениджмънт и в частност рекрутирането на доброволци за спасителните организации в сектора за сигурност.

Независимо от направените бележки, предложеният дисертационен труд предлага аргументирано решение на значим проблем на сигурността. Притежава резултати и приноси, отговарящи на изискванията за успешна защита на научната степен „доктор на науките“ на Закона за развитие на академичния състав и правилата на ВСУ „Черноризец Храбър“. Предлагам на Уважаемото научно жури на университета да присъди исканата научна степен на д-р Якоб Руб.

София, 28 юни 2021 г.

Рецензент:

/проф. д-р Т. Иванов/